

نفوذ تمدن و فرهنگ ایران در آثار "سنگ"ی ژاپن

نگارش جمشید جمشیدی

پیش گفتار- این "سنگ" سرد و سفت و بی روح در فرهنگ اقوام گوناگون ایرانی به خصوص و در اغلب فرهنگ های دیگر روح، جان و معنا پیدا میکند و سرچشمه الهام برای مودت، پیوند و وحدت شده است. سنگ در فرهنگ ایران معنای اتصال، امتزاج و یوغ شدن را داشته است. این معنا بسا با پیدایش آتش از برخورد دو سنگ در داستان شکار هوشنگ قوت میگیرد. در شاهنامه فردوسی روایت میشود که هوشنگ^۱ در حین شکار در صحرا مار دهشتناکی را مشاهده میکند و بقصد کشتن آن سنگی پرتاب میکند که به جای اصابت به مار به سنگ دیگری برخورد میکند و حاصل این برخورد جرقه ای میشود که باعث پیدایش آتش از بوته های اطراف میگردد. هوشنگ با مشاهده این آتش آن را گرمی داشته، دستور برپائی جشن و شادی میدهد که نقطه آغاز جشن سده قلمداد شده است. آتش نوزادی است که از درون زهدان سنگ های ساکت و به ظاهر بی روح، پس از اقتزان و امتزاج با هم حیات مییابد. هوشنگ بوسیله این روایت شخصیتی مقدس بشمار می آید که از درون تاریکی و سردی مجهولات به نور و روشنائی دست یافته است.

در استوره های پایدار ایرانی روایت شده است که میترا یا ایزد مهر در درون غاری از زهدان شکافته سنگی متولد میشود.

سنگ هم زهدان نوآوری و هم نماد اتصال و پیوند، نقش الهام آمیز و بس ژرفی در فرهنگ ایران باستان دارد. "سنگک" در سجستانی به معنای زهدان است و "سنگار" به رفیق و همراه میگویند.^۲

گو این که امروزه ما مردم هستی سنگ را تنها در خاصیت جسم سخت بودن آن درک میکنیم و در معانی یاد شده بالا تاملی و تفکری مبذول نمیداریم ولی در ناخودآگاه خود از تمثیل های سنگ بکررات استفاده میکنیم. برای نمونه ما میگوئیم:

"سنگ او را به سینه میزند..."، ... رفاقت و همراهی را میرساند.

"سنگ صبور..."، ... و شکافتن و انفجار سنگ، نوزائی و آفرینش از سنگ تعبیر شده است.

سنگ روی سنگ بند همیشه..... مودت و همکاری به نقطه بحرانی رسیده است.

روی که نیست سنگ پاست..... بی شرمی به حد سختی سنگ شدید است.

... برای ما سنگ تموم گذاشت..... نهایت دوستی و ارادت خود را نشان داد.

^۱ در استوره های زردشتی ایرانی روایت میشود که پس از روئیدن کیومرث از گیاه و مرگ او، مشیا و مشیانی موجودات نرینه و مادینه هم از گیاه پیدایش می یابند و پس از گذر زمان به تدریج به انسان هائی در مقام پدر و مادر بشریت تبدیل میشوند. آن ها نماد و اشاعه دهنده "پندار نیک"، "گفتار نیک" و "کردار نیک" بوده اند. از این پدر و مادر بشریت هوشنگ (وی و نگهان) زائیده میشود که قوم بزرگ ایرانی را تشکیل میدهد. تهمورث برادر هوشنگ پس از او به سلطنت می نشیند. در استوره های قبل از شکل گیری آئین زردشتی جمشید اولین انسان بر روی زمین شناخته میشد.

^۲ نقل از کتاب "زال زر یا زرتشت، یا جنگ اهورا مزدا با سیمرغ- جلد یکم، صفحه ۳۰۲، نگارش منوچهر جمالی. خواننده مشتاق برای آگاهی به معانی بسیار "سنگ" به مقالات برجسته در این کتاب بخصوص از صفحه ۲۸۹ نگاه کنید.

حجرالاسود کعبه هر ساله مرکز جذب و گردهم آئی میلیون ها تن مسلمان از گوشه و کنار جهان است. سنگ بزرگ سیاه کعبه بخوبی نقش اتصال و هم بودگی ملل جهان (اگرچه موقتی) را بازی میکند.

در افغانستان و پاکستان به ازدواج اجباری (زورکی) دختران "سنگ چاتی" (Sang Chatti) میگویند.

آتش و سنگ در استوره: در استورهای ژاپن می آید که خدایان با عبور از شرق آسیا از جهت جنوب به ژاپن می آیند و ساختن جزیره ژاپن را از جزیره اوچی شیما (Awajishima) شروع میکنند. زوج خدایان به نام **ایزانامی** (Izanami) و **ایزانامی** (Izanami) با تولید فرزندان بسیار خدایان سنتی ژاپن را در این خطه مستقر میکنند تا کشور را مدیریت کنند. این نوشتار با عبور از جزئیات مفصل داستان خدایان ژاپن تنها به خدایان مربوط به آتش و سنگ این کشور می پردازد. یکی از فرزندان این زوج خدای آتش به نام **کاکوتسوچی** (kagutsuchi) بود که پس از تولد، مادر او بر اثر حرارت آتش فرزند خود نابود شد. پدر با عصبانیت از این رویداد فرزند را میکشد ولی از خون فرزند که بر سنگ و گیاهان می پاشد و همین طور تن او خدایان بسیار از جمله خدای آتش، خدای ساعقه، خدای آب و خدای کوه و غیره متولد می شود. از این رویداد اندیشه زایش از پدیده مرگ ریشه می گیرد. آتش در این رویداد به عامل نوزائی و رویش تعبیر می شود. آتش سرچشمه وجودی تمام ذرات هستی بشمار می آید. آتش از جان حفاظت می کند. خون خدای آتش که بر روی سنگ و درخت پاشید این دو جسم را از گوهر نوزائی خود بهره مند می کند. از طرفی اصطهکاک سنگ ها با هم و یا اصابت جسم به درخت که سبب زایش آتش است باور گوهر آتش افروزی در این اجسام را اقتناع می کند. میتوان در این پدیده ی استوره ای ریشه باورهای قداست سنگ و درخت را در نقاطی از ژاپن جستجوی کرد. (مردم اوکیناوا بر این باورند که در سنگ نیروی حفاظت از جان اهالی خانه وجود دارد. آن ها هنگامی که کسی از اعضای خانواده فوت کند سنگی را که در خانه نگهداری میکردند به دور می اندازند و سنگ نوی از دریا یا رودخانه جستجوی میکنند و به جای سنگ کهنه به خانه می آورند. سنگ کهنه آلوده شده و توانائی نگهداری جان را از دست می دهد ولی سنگ دریا یا رودخانه به جهت این که در معرض ساعقه و رعد و برق است از نیروی نهفته آتش جوان بالائی برخوردارست^۳).

سرچشمه این باور که با داشتن آتش می شود بر سرزمین یاماتو (Yamato) یا خطه بزرگ ژاپن باستان فرمانروائی کرد در استوره آتش است.

در باورهای استوره ای و دین چند خدائی **شینتو** (Shinto=神道)ی ژاپن که به معنای طریقت خدا است زخدای خورشید **آماتراس** (Amaterasu=天照大神) از درون غار سنگی در ملکوت چهره می نمایاند (فرتور ۱) و با نور خیره کننده خود دیو تاریکی را نابود نموده موجب شادمانی دیگر خدایان میشود. در این جا نیز سنگ نقش زهدان نوآوری و پیدایش را ایفا میکند. این استوره میتواند نسخه ژاپنی داستان ظهور میتراى ایرانی از درون سنگ غار باشد (فرتور ۲).

³ 3つの火の起源—井本 英一、イラン研究—第6号、2010-大阪大学院言語文化研究科、言語社会専攻 (専攻言語ペルシヤ語)

فرتور ۱ رویداد پنهان شدن زنخدا آماتراس در غار سنگی و بیرون آوردن او از غار که مترادف با تولد دوباره خورشید عالم تاب میباشد - آماتراس در وسط جمعیت ایستاده دیده میشود. این روایت ما را به یاد استوره میترا می اندازد که با تولد خود از درون سنگ غاری به عالم هستی روشنائی بخشید.

فرتور ۲ میترا از شکاف سنگی درون غار ظاهر میشود

اصولن سنگ و سنگ های غول پیکر زیادی در جوار کوه ها، معابد و قبور بزرگان ژاپن باستان یافت میشود که محل نزول خدایان در مواقع مناسک مقدس دینی تعبیر شده است. به این سنگ ها ایواکورا (Iwakura=岩盤) (فرتور ۳) یا سنگ جایگاه خدا گفته میشود. در دامنه کوه می وا (Miwa=三輪山) در شهر نارا که از جمله کوه های مقدس و خدای گونه (پیکر خدا) با قدمت قابل توجهی بشمار می آید سنگ های غول پیکری یافت شده است که از درجات تقدس و

تعالی متفاوت برخوردارند.

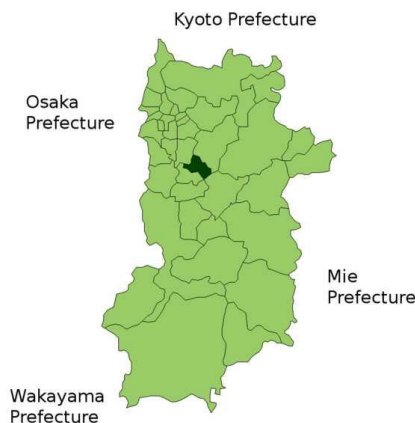

فرتور ۳ معبد ایواگامی (Iwagami=岩上神社) - سنگ های غول پیکر مقدس محل نزول خدایان

همان گونه که می بینید از این سنگ سرد و سفت آن چنان صفات فرهنگی و روحانی برجسته ای استنتاج میگردد که گاهی پذیرش آن برای ذهن سفت و منجمد برخی از افراد بسیار مشکل است. ما در این نوشته کوتاه قصد داریم نفوذ و جذابیت این فرهنگ سنگ ایرانی را در سرزمین ژاپن مرور کنیم. آثار سنگی مورد ستایش و پرستش بسیار در ژاپن دیده شده است که سرچشمه آن را فرهنگ، فن آوری و معماری برجسته ایران باستان میدانند.

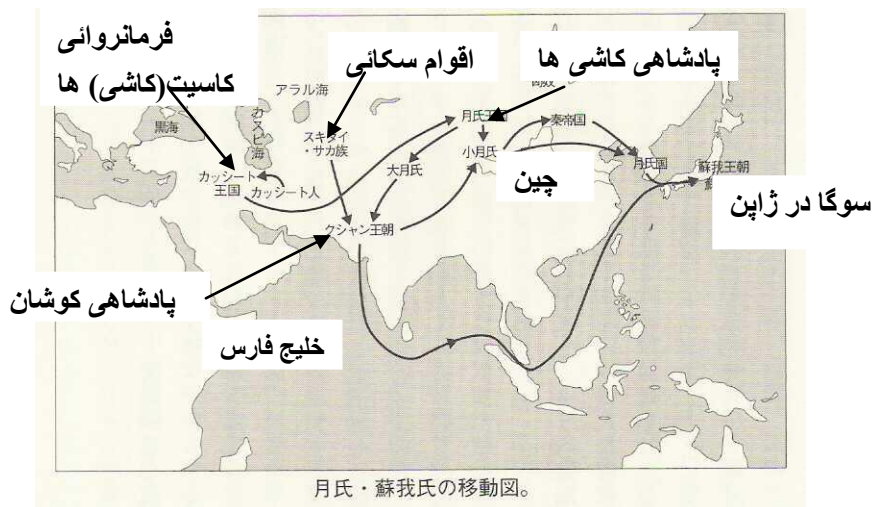
آثار سنگی ژاپن- آثار سنگی مورد بحث اکثرن در دهکده آسکا^۴ (Asuka=飛鳥) در استان نارا (Nara=奈良) (شکل ۱) موجود هستند. بسیاری از آن ها در محوطه باز و برخی هم در موزه این دهکده نگاهداری میشوند. محلی که اکنون به دهکده آسکا معروف است در قرن ششم و هفتم میلادی در عصر پادشاهی ساسانیان (۲۲۴-۶۵۱ م) پایتخت فرهنگی- سیاسی بزرگترین و منجمدترین امپراتوری و نماینده فرهنگ نوین و شکوفای ژاپن بشمار می آمده است. خانواده و تبار سوگا (Soga=蘇我) در شمار اولین و برجسته ترین افرادی بحساب می آیند که فرهنگ سنگ را در شهر فرهنگی آسکا که ضمنن به شهر آب و سنگ نامیده میشد تحقق بخشیدند.

^۴ واژه "آسکا" واژه ای پر رمز است. حروف ژاپنی این واژه معنای "مرغ پرواز" را دارد که به باور پژوهندگان این واژه اقتباس از فرهنگ مرغی ایرانی که سیمرخ گسترده پر نماد آنست میباشد. اما آوای این واژه یعنی "آسکا" که با حروف ژاپنی آن خوانائی ندارد گوناگون تعبیر شده است. "سکا" را کلمه شکسته شده "سوگا" که بنیانگزار این شهر فرهنگی بوده است میدانند. و "آ" پیشوند "آسکا" مخفف شده "آرک" که به معنای بنای مقدس است. بنابراین یک تعبیر "شهر مقدس سوگا" است. تعبیر دیگر پسوند "سکا" بازتاب نام قوم سکائی است که "سوگا" در آن ریشه دارد، و "آسکا" معنای "شهر مقدس سکائی" ها را پیدا میکند. (نقل از بن مایه ۳)

شکل ۱ موقعیت دهکده آسکا در استان نارا

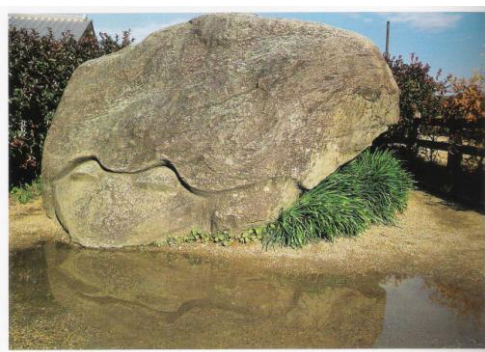
پژوهندگان تاریخ فرهنگ ژاپن سوگا را از قوم سکاها یکی از اقوام آریایی سرزمین های شمال و شمال شرقی ایران میدانند که به مهارت در سوارکاری و جنگ آوری مشهور بوده اند. مسیر حرکت تبار سوگا تا ژاپن در شکل ۲ نشان داده شده است. قوم سوگا از دهه های قرن چهارم میلادی با پیمودن فرسنگ ها راه زمینی و آبی در امتداد جاده ابریشم (زمینی و آبی) فعالیت داشته اند. آن ها پس از کسب تجربیات بسیار در فعالیت های اجتماعی و سیاستمداری در چین و کره بالاخره به مقصد نهائی در ژاپن فرا میرسند. پرداختن به نقش برجسته قوم سوگا در تغییر و تعویض نظام فرمانروائی ژاپن و تصاحب قدرت سیاسی و اقتصادی در این سرزمین از حوصله این گفتار کوتاه خارج است ولی لازم است توجه خواننده مشتاق را به این حقیقت جلب کنم که سوگا بدون برخورداری از قدرت سیاسی و مالی در دستگاه امپراتوری ژاپن در قرن ششم و هفتم میلادی قادر نمی بود آثار و ابنیه های برجسته و عظیمی که اکنون تنها اندکی از آن ها باقی مانده است را بوجود بیاورد.

شکل ۲ مسیر حرکت تبار قوم سوگا

و اما آثار سنگی که به باور محققین به دست معماران و هنرمندان ایرانی خلق شده اند:

۱- مجسمه سنگی لاک پشت(Kameishi=亀石): چهره لاک پشت(فرتور ۴) در قسمت پائین این مجسمه بچشم میخورد که نظر به جهت جنوب غربی دارد. ماتسوموتو(Seicho Matsumoto=松本清張) داستان نویس معروف ژاپنی در کتاب "از تخت جمشید تا آسکا" معتقد است که احتمالاً سوگا لاک پشت سنگی را در باغ خانه خود در اطراف برکه ای که ساخته بوده است تزئین میداده است. او بر این باور است که این اثر ناتمام باقی گذاشته شده است و احتمالاً سوگا قصد داشته است اثری به مانند سیمای سیمرغ که در سر ستون های کاخ پارسه(تخت جمشید) تعبیه شده بود اند بسازد اما موفق نشده است.

سر ستون سیمرغ در تخت جمشید

فرتور ۴ مجسمه سنگی لاک پشت(سیمرغ ناتمام؟)- دهکده آسکا، بخش پائینی این مجسمه صورت لاک پشت را دارد که به سمت جنوب غربی متمایل است.

(طول ۳,۸ متر، پهنا ۲,۱ متر، ارتفاع ۱,۸ متر)

۲- مجسمه سنگی مرد و زن(Doso-shin=道祖神): سیمای مرد وزنی که به هم چسبیده اند رامشاهده میکنیم که کاملن چهره ای از اقوام آریائی ایرانی دارند(فرتور ۵).

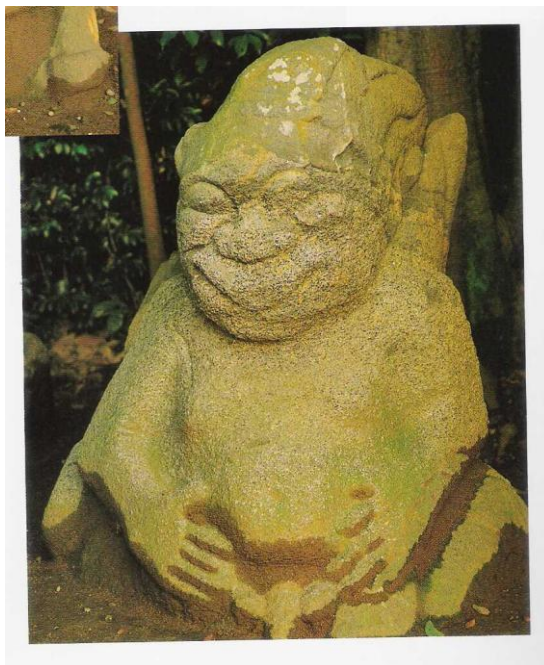
فرتور ۵ اثر سنگی زن و مرد با چهره ایرانی- موزه آسکا در شهر نارا

5 ペルセポリスから飛鳥へ、松元清張 古代史記一日本放送出版協会

فرتور ۶ مجسمه سنگی دو چهره

۳- مجسمه سنگی دو چهره (Nimenishi=二面石)- مجسمه ای سنگی در موزه آسکا یافت شده است که از دو چهره مختلف در دو جهت متضاد برخوردار است. پژوهندگان معتقدند که این دو چهره از باور دوگانگی حقیقت در آئین زرتشتی اقتباس شده است. یکی نماد اهورامزدا خدای نیکی و دیگری نماد اهریمن خدای پلیدی یاد شده است (فرتور ۶).

۴- مجسمه سنگی میمون نما (Saruishi=サ) (فرتور ۷)- این مجسمه در سال ۱۷۰۲ در ضلع جنوبی مزرعه برنج در اطراف قبر امپراتور کی می تین نو (Kimei-tenno) یافت شده است. آن گونه که از ظاهر این مجسمه بر می آید شباهت زیادی به انسان دارد تا میمون (فرتور ۷). در دهکده آسکا پنج مجسمه میمون نما وجود دارد که با مجسمه سر آدم سنگی (فرتور ۸) جمعی شش اثر میشود که تداعی شش امشاسپندان ایزدان اهورامزدا آئین زرتشت است.

فرتور ۷ مجسمه میمون نما در آسکا

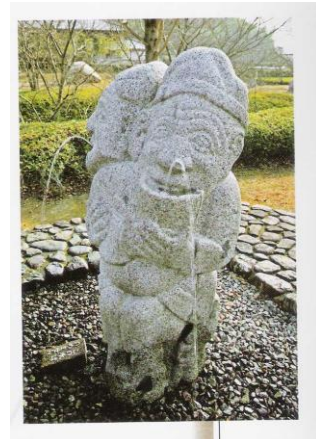

فرتور ۸ سر آدم سنگی به ارتفاع یک متر- تنها قسمت چپ صورت پرداخته شده است

۵- مجسمه های سنگی با فواره- این مجسمه ها به عنوان نشانه هائی از توجه سردمداران زمان به تدارک آب در بناها نیز قلمداد شده است. مجسمه ها را در اطراف معبد آسکا، فضائی که به مجموعه تزئینات ساختمانی مجهز شده بوده است کشف کرده اند. به دستور امپراتور سائی می یو (Saimyo-tenno=西明天皇) اولین امپراتور زن که او را از تبار اقوام ایرانی میدانند ساختمان ها به گونه کاخ های ایرانی معماری میشده اند. ستون زنی، دروازه اصلی، درب ورودی، برکه مستطیل شکل، راهروی و میدان سنگفرش، انبار و چاه و حصار و غیره اجزاء ساختمان را تشکیل میدادند. الگوی کاخ های هخامنشی مد نظر آنها بوده است. فرتور ۸ نمونه ای از محوطه سنگفرش شده را که در اطراف معبد آسکا بازسازی شده است نشان میدهد. وسط این محوطه چاه قرار دارد.

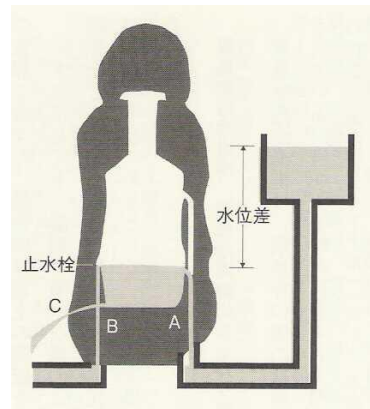
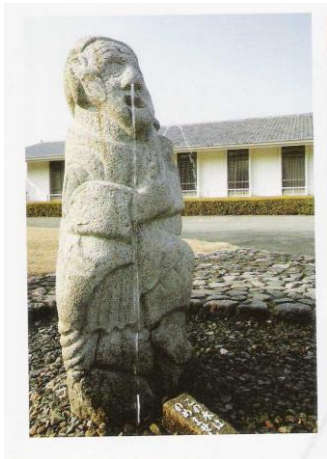
فرتور ۹

فرتور ۱۰ مجسمه سنگی دو سر با فواره

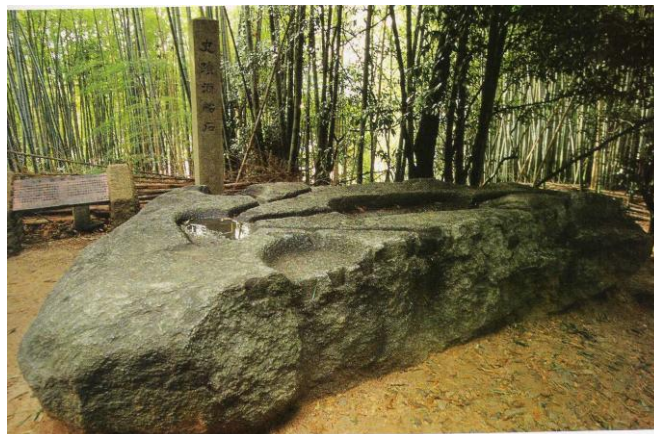
مجسمه های فواره دار (Shumisen=須弥山) (فرتور ۱۰ و ۱۱) تلفیقی از آب و سنگ است که تکمیل کننده فضای ساختمان ها بشمار می آمدند. هر دو مجسمه چهره های اقوام ایرانی را دارند. ماتسوموتو در کتاب "جاده آتش"^۶ وجود فواره را در آثار سنگی نفوذ فرهنگ ایران میداند.

6 火の路、松元清張

فرتور ۱۱ مجسمه سنگی با فواره (Shumisen=須弥山) و ساختمان فلزی و مکانیسم فواره درون آن (موزه آسکا)

۶- مجسمه سنگی ساکه فونا ایشی (Sakefuna-ishi=酒船石)- این مجسمه نیز از آثار رازواره دیگریست زیرا که علت ساخت و طرز استفاده از آن روشن نیست. این اثر سنگی عظیم دارای طول ۵,۳ متر، پهنا ۲,۳ متر و ضخامت ۱ متر می باشد (فرتور ۱۲). گو این که این سنگ را " کشتی سنگی شرب " نامگذاری کرده اند، در مورد هدف ساخت و یا طرز استفاده آن نظر موافق وجود ندارد. باوری که نسبتن غالبیت دارد وسیله ای برای ساختن شراب سکرآور "هوم" ایرانی و یا "سوما"ی هندی است که در عصر باستان در مناسک دینی میان مغ های سیمرگی و سپس میان زرتشتی ها رواج داشته است.

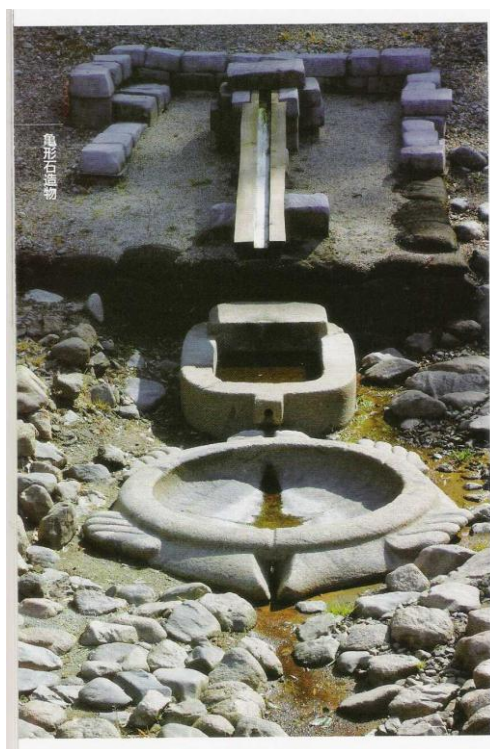

فرتور ۱۲ اثر سنگی " کشتی سنگی شرب " در دهکده آسکا.
گودال های گرد بوسیله شیارهائی به هم متصل شده اند
تا جریان مایع را تسهیل کنند.

۷- سازواره سنگی آبشار لاک پشتی یا "کامه گاتا سکی زوبوتسو" (Kamegata)
(sekizobutsu=亀形石造物)- اعتقاد بر این اینست که این اثر سنگی نیز با وساطت سوگا

به دستور ملکه امپراتور سای می یوساخته شده است. این مجموعه سنگی در سال ۲۰۰۰ استخراج شده است. طول آن ۲,۴ متر، پهنا ۲ متر میباشد. از بالا که به آن نگاه کنیم سازه لاک پستی را می بینیم که لاک آن برداشته شده است، ولی سر آن به سوی حوضچه سنگی کوچکی متمایل است که این حوضچه درست در زیر سازه آبراه چوبی قرار دارد. آب یا مایعات در درون سازه لاک پشت جمع میشوند. یک پله بالاتر در اطراف آبراه سازه های سنگی وجود دارد که شبیه سگوهستند. تمام این مجموعه با سنگفرش حصار یا مرزبندی شده است (فرتور ۱۳).

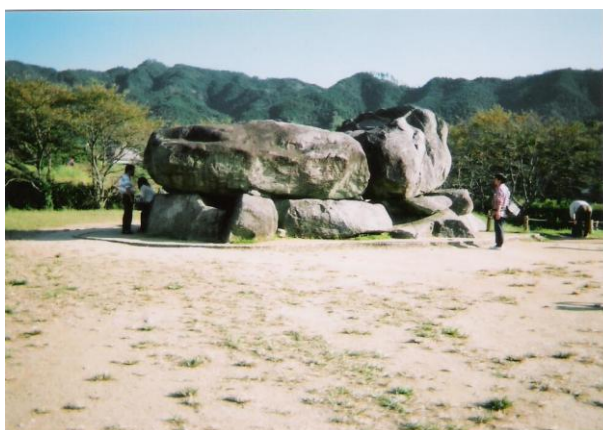
و اما هدف از ساختن این مجموعه چه چیزی بوده است؟ برپائی یکی از مناسک مذهبی زرتشتی در این مجموعه؟ پژوهشگر فرهنگ ایران باستان استاد ایتو (Ito=伊藤義教) (بن مایه ۷) در باب استفاده این مجموعه چنین محتمل میداند: زرتشتیان پس از ستایش اهورامزدا شراب "هوم" را که در "کشتی سنگی شرب" تهیه کردند را آماده میکنند.

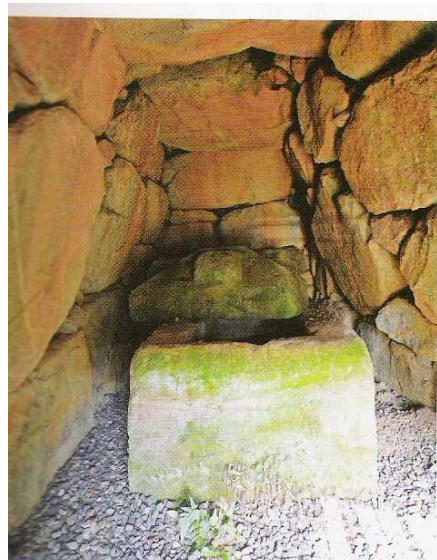
فرتور ۱۳ کامه گاتا سِکی زوبوتسو (Kamegata sekizobutsu=亀形石造物)

شاخه درخت "هوم" و یا میوه انار را با "آب مقدس" (آب مطهر به خدای آناهیتا) که در این مجموعه روان کرده اند می شویند و سپس آن را با یک چوب میکوبند و له کرده، صاف میکنند. این معجون را با شراب "هوم" یا با شیر گوسفند و "آب مقدس" مخلوط کرده و آماده شرب میکنند. ابتداء موبد زرتشتی با خواندن سرود برای ایزد "هوم" شراب را مینوشد و سپس پیروان او "هوم" را مینوشند و برای الهه آب، آناهیتا سرود میخوانند و مراسم به پایان میرسد (نقل از بن مایه ۲ رویه ۶۳).

۸- قبر سنگی سوگا (Ishibutai=石舞台): این قبر کاملن سنگی یک اثر نمادین در دهکده آسکا بشمار می آید. طول این قبر ۱۹ متر در یک محوطه ۵۵ متری در جهت ۲۰ درجه شمال غربی ساخته شده است. درب ورودی این قبر عمودی بوده و آستانه این قبر ۷,۷ متر طول، ۳,۴ متر پهنا، و ۴,۸ متر ارتفاع دارد. دیواره های جانبی این قبر از سه لایه و دیوار روبروی آن از دولایه سنگ های گول پیکر ساخته شده است (فرتور ۱۳). سنگ سقف این قبر حدود ۷۷ تن وزن دارد (فرتور ۱۴ و ۱۵). تخمین زده میشود ساختمان این قبر که حدود سال ۶۱۶ میلادی در زمان امپراتور سویکو (Suiko-tenno=推古天皇) انجام گرفته و از آن او ماگنوسوگا (Umago-no Soga=蘇我馬子) یکی از برجستگان خانواده سوگا باشد. ظاهرن چون احتمال میرود بکرات این قبر باز شده و اشیاء و متعلقات درون این قبر به تارج رفته باشد برخی حتا به قبر بودن آن هم مشکوکند ولی به هر صورت از این که مجموعه مورد توجه و علاقه خانواده سوگا بوده است یقین حاصل شده است.^۷

فرتور ۱۵ سنگ سقف قبر سوگا

فرتور ۱۴ منظر درونی قبر سوگا- تابوت سنگی او نیز مشاهده میشود.

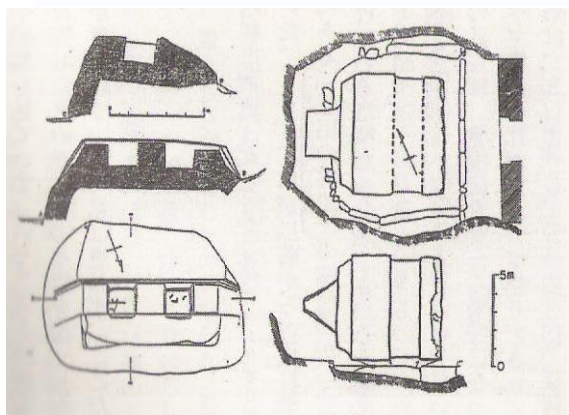
۹- ماسودا-نو-ایوابونه (Masuda-no-Iwabune=益田の磐船): سنگ گول پیکریست در دهکده آسکا و روی تپه بلندی به ارتفاع ۱۲۰ متری قرار دارد. این سنگ دارای طول ۷ متر در ضلع شمال و جنوب، ۱۰ متر در ضلع شرق و غرب و به بلندی ۷,۵ متر میباشد. فرتور ۱۶ عظمت این سنگ را در مقایسه با جثه انسان نمایان میسازد. این سنگ در عین

^۷ بد نیست بدانیم قبر سنگی سوگا در جهت بیست در جه شمال غربی ساخته شده است. این جهت بر پایه باورهای میترائی که ستاره تیشتری (شباهنگ یا سیریوس یا ستاره میترای) را نشانه او میدانند انتخاب شده است. ستاره تیشتری حتا از خورشید درخشان تر است ولی به جهت دوری از زمین این طور به نظر نمی آید. این ستاره بخصوص در شب یلدا جلوگر است و به خورشید شب نام گذاری شده است. غیر از قبر سوگا قبور امپراتورها ی زیادی و معابد بسیاری نیز با الهام از این باورها در جهت مقدس ستاره میترای بنا شده اند.

این که از ساختمان راز انگیزی برخوردارست از مضمون دینی برخوردارست. فرتور ۱۷ ساختمان این سنگ را از زوایای گوناگون نشان میدهد. دو سوراخ چهارگوش با اضلاع مساوی و عمق ۱,۵ متر روی این سنگ دیده میشود. ماتسوموتو داستان نویس شهیر ژاپنی که از نقش رستم، مقبره پادشاهان هخامنشی (فرتور ۱۸) در شیراز دیدن کرده بود سنگ ماسودا را برگرفته از محراب یا آتشدان زرتشتی میدانست (بن مایه ۶)، و سوراخ های روی سنگ را محل انباشت بوته برای آتش فرض کرده بود.

فرتور ۱۶ سنگ ماسودا-نو-ایواپونه

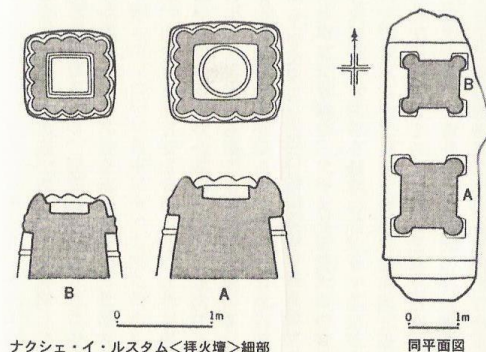
فرتور ۱۷ ساختار سنگ ماسودا از زوایای گوناگون

فرتور ۱۸ آتشدان های زرتشتی در نقش رستم شیراز

ناکشه-ای-لستام < 拜火壇 >
(ロマン・ギルシュマン「古代イランの美術」新潮社版)

ناکشه-ای-لستام < 拜火壇 > 細部
(和田新「イラン・芸術遺蹟」)

同平面図

(松本清張『火の路(下)』文藝春秋)

اما آرشیوتکت معروف ژاپن واتانابه سوراخ های روی سنگ را به جهت عمق ژرف آن ها مناسب برای انباشت بوته ندانسته بلکه آن ها محل استوار کردن پایه های محراب میدانند(بن مایه ۸). گروهی هم این سوراخ ها را محل انباشت آب دانسته اند که تداعیگر ستایش خدای آب آناهیتا در آئین زرتشتی است.

۱۰ - سازاره ایشی(Sazare ishi=さざれ石): این سنگ که به "سنگ خاره" موسوم است در محوطه معبد شیموگامو(Shimogamo jinja=下鴨神社) در کیوتو برای ستایش و عبادت قرار داده شده است(فرتور ۱۹). همان گونه که در فرتور قابل مشاهده است در اطراف این سنگ طناب مخصوص و منگوله های آویزان به نشانه ادای احترام و ستایش تزئین داده شده است. از این سنگ در سرود ملی ژاپن(Kimigayo=君が代) بعنوان سمبولی نامبرده شده است.:

(عزیز من با آرزوی این که نسل تو هزار سال، هشت هزار سال، تا هنگامی که سنگ خاره به صخره تبدیل شده و بر روی آن خزه ظاهر شود طول عمر بیابد.)

「君が代は千代に八千代にさざれ石のいわおとなりて こけのむすまで」-(بن مایه ۸)

下鴨神社にある「さざれ石」。

فرتور ۱۹ "سازاره ایشی" در معبد شیموگامو کیوتو

۱۱ - سنگ بسیار بزرگی در نزدیکی معبد آسکا یافت میشود که به سنگ می روکو(=弥勒 Miroku) معروف است(فرتور ۲۰). می روکو نام ژاپنی میترای ایرانی و یا مایتریای (Maitreya) ی سانسگریت هندی است. بودیسم ژاپن را آئین تلفیقی از بودیسم سنتی هند و آئین میترائیسم (مهر پرستی) ایرانی میدانند که در قرن هفتم از راه جاده ابریشم به ژاپن آورده شد.^۸

^۸ در مورد تاریخ و چگونگی شکل گیری بودیسم ژاپن میتوانید به مقاله "تحول باورهای استوره ای و دینی در فرهنگ ژاپن" از همین نگارنده نگاه کنید: <http://www.shamogoloparvane.com/tazehaa.html>

می روکو به بودای آینده مشهور است که قرار است حدود 54.7×10^8 سال دیگر بر روی زمین ظاهر شده، مردم را یاری دهد. اهالی محل معتقدند که پرستش این سنگ که نماد خصوصیات می روکو بر روی زمین است بیماری های نیمه پائین تن را شفا میدهد. این سنگ ساختمان بسیار ساده ای دارد. قسمت بالای آن که حکم سر را دارد چند فرورفتگی مختصر بر روی آن به جای اندام های صورت شکل یافته است.

فرتور ۲۰ سنگ می روکو در نزدیکی معبد آسکا

فرتور ۲۱ سنگ می روکو را در اطاقکی در معبدی معروف متعلق به شاخه بودیسم شین گون (Shingon=真言宗) نشان میدهد. سنگ درون این اطاقک برای گشودن بخت و برآوردن حاجات زائرین معبد در نظر گرفته شده است.

فرتور ۲۱ سنگ می روکو (میترا) درون اطاقک چوبی در کویاسان (koyasan=高野山)

۱۲- ارمغان فرهنگ سنگ و تعبیرها و الهام های معنوی آن در هنر آرایش و طراحی باغ های ژاپن به یادگار باقی مانده است. در بسیاری از شاخه های بودیسم مخصوصن بودیسم ذن که باغ ها از جمله آثار هنری بشمار می آیند سنگ عنصر روح دهنده به این باغ ها قلمداد میشود. برای نمونه فرتور ۲۲ یک "باغ سنگی" یا کاره سان سوئی (= 枯山水 Karesansui) را که از آثار هنر باغداری بودیسم قلمداد میشود نشان میدهد. کاره سان سوئی به معنای باغ خشک و بی آب است. سنگ فرش این باغ با سطح موج جذاب خود تداعی گر امواج متلاطم سطح دریا میگردد.

فرتور ۲۲ "باغ سنگی" یا کاره سان سوئی معبد کومیوجی
(光明寺 = Komyoji) شاخه بودیسم جودو

۱۳- در دروازه و یا راهروهای ورودی به معابد آئین شینتو و بودیسم فانوس های سنگی یا ایشی دورو (石灯笼 = Ishidoro) (فرتور ۲۲) مشاهده میشود که در برخی از این معابد تعداد آن ها به صدها میرسد. اولین فانوس سنگی را در عصر آسکا در معبد این شهر فرهنگی استخراج کرده اند. پژوهشگران معتقدند که فن معماری و ساخت این فانوس ها بدست کارشناسان چینی انجام گرفته است. البته زمانی که از مهاجرین چینی صحبت به میان می آید اشاره به اشخاصی است که از خطه چین به ژاپن آمده اند، ریشه تباری آن ها نامشخص است. همان گونه که باور بر اینست که خود معبد آسکا که کهن ترین معبد در ژاپن بشمار می آید توسط استادان ایرانی تبار بنا شده است بی جهت نخواهد بود که نقش ایرانی ها را در طرح و ساخت این فانوس ها هم محرز بدانیم.

فرتور ۲۲ فانوس های سنگی یا "ایشی دورو" در راهروی منتهی به معبد کاتسوواجی (=勝尾時 Katsuoji) در شهر می نو (箕面 = Minoh) در استان اوساکا. تصویر در فصل پائیز گرفته شده است که درخت های افرا با برگ های رنگارنگ چشمگیر بوده است.

شعله آتشی که در درون این فانوس ها می افروزند نشانه استقبال از شخصیت های مقدس بودائی و یا نماد خود آن ها بوده است.

- ۱- زال زر یا زرتشت، یا جنگ اهورا مزدا با سیمرغ- جلد یکم، نگارش منوچهر جمالی
2. シルクロード渡来人が建国した日本、久慈 力、現代書館、2005
 3. <http://blog.goo.ne.jp/fineblue7966/e/31f35b1315a706ef42799e57c0af7ff0>
 4. シリウスの都 飛鳥、栗本慎一郎、たちばな出版、2005
 5. ペルセポリスから飛鳥へ、松元清張 古代史記—日本放送出版協会
 6. 遺跡ウォッチング、古代のロマンを訪ねて。NHK 趣味悠悠、2007.5
 7. 火の路、松元清張
 8. ペルシャ文化渡来考、伊藤義教。ちくま学芸文庫
 9. 扶桑国王蘇我一族の真実、渡辺豊和。新人物往来社、2004
 10. <http://ja.wikipedia.org/wiki/%E5%90%9B%E3%81%8C%E4%BB%A3>